

ten allen tijde zeer zuinig geweest. Behalve Dr. Kruytzer telt het genootschap momenteel nog twee leden van verdienste: de oud-voorzitter, dokter Willemse en Dr. Garjeanne, die van de oprichting van het genootschap in 1910 trouw lid is gebleven.

De mededeling van de onder-voorzitter sloeg een krachtig en langdurig applaus los uit de goed bezette vergadering. Ook de daar niet-aanwezige leden zullen gaarne met deze gelukwensen instemmen.

NIEUWE LEDEN

W. Crombach, Ursulastraat 71, Kerkrade.
 Mej. E. Ramakers, Bosserweg 153a, Maastricht.
 Mej. T. Odé, van Heylerhofflaan 7, Maastricht.
 Chr. Sellangen, Kraaiakkerweg 41, Haalen.
 J. Driessen, Huize „De Wetering”, Kempenweg 5, Weert.
 F. H. Kuipers, bedrijfsarts Laura en Ver., Kerkstraat 6, Eygelshoven.

Zr. Clara Regina, Hoofd Regina Pacisschool, Brusselseweg 150, Maastricht.

Prof. Dr. W. Brinkman, Rijksweg 2, Malden.
 Mej. B. Pereboom, Fr. v.d. Laarplein 10, Maastricht.

H. Bochman, Billitonstraat 8, Maastricht.

Rectificatie

Maandblad 1961, no 7-8, blz. 81. De cliché's 4 en 5 zijn verwisseld.

VERSLAG VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht op 6 september 1961

De voorzitter opent de vergadering en deelt mede, dat het museum van de heer Maassen uit Montfort ten geschenke heeft gekregen een legsel eieren van de gladde slang, *Coronella austriaca* F. Deze eieren zijn door het dier in gevangenschap gelegd, vlak voordat het dood ging. De slang was op Meinweg gevangen op 17 augustus 1956. Ook is van de heer Maassen de volgende brief binnengekomen: Naar aanleiding van het verslag van de vergadering te Maastricht van 3 mei 1961, waar de boomkikker wordt vermeld van Gronsveld het volgende: Op 14 mei 1961 werden in het mooie bosgebied De Doort te Echt talrijke boomkikkers gezien tijdens de excursie van de afdeling Zuidoost-Nederland van de Ned. Ent. Ver. Een der deelnemers zag er zelfs zes bij elkaar zitten op de bladeren van een wilde braam. Meest jonge dieren. Op 20 juli 1961 vond mijn zoon Wim ongeveer 20 jonge boomkikkertjes te Montfort bij de Vlootbeek, ook zittend op de bladeren van de braam.

In een zandafgraving te Annendaal, gem. Echt, hebben zich vorig jaar de oeverzwaluwen genesteld. Ook dit jaar waren ze present met ongeveer 50 paren. Door de goede zorgen van de jachtopzichter kunnen de dieren hun jongen rustig groot brengen, hoewel er dagelijks zand wordt afgegraven.

Van de nachtzwaluw werden te Montfort 2 legfels gevonden. Eind juli 1961 waren de jongen uitgevlogen.

Te Meinweg in Herkenbosch werd op 10 aug.

een dode nachtzwaluw gevonden, waarschijnlijk een verkeersslachtoffer.

Op 7 augustus 1961 vond men te Montfort een dood witgatje, en op 17 augustus werd daar een hamstertje gevangen. Het oude dier wist te ontsnappen. Het diertje woog 105 g, en mat van neus tot staartpunt 18 cm. Begin augustus werden ook reeds 2 jonge hamstertjes bemachtigd. Deze dieren waren echter reeds te zeer bedorven toen ik ze in handen kreeg.

Van de heer P. Bels zijn uit de omgeving van Horst twee planten binnengebracht van de Vlasleeuwenbek, *Linaria vulgaris* L., met pelorische (letterlijk: monsterachtige) bloemen. Onder pelorie verstaat men het optreden van abnormale regelmatige bloemen aan planten, die normaliter tweezijdig symmetrische bloemen hebben. Alle bloemen van één plant kunnen

pelorisch zijn (pelorische vorm) of slechts een gedeelte er van (semipelorische vorm)

De vlasleeuwenbek vertoont zeer uiteenlopende vormen van pelorie: bloemen met 2, 3, 4 of 5 sporen en zonder sporen. Dat zien wij reeds aan de twee planten uit Horst. Een plant met tweesporige zijbloemen en gewone topbloemen en een plant met vijfsporige topbloemen en gewone zijbloemen. Beide planten zijn dus semipelorisch.

Semipelorische vormen komen veel voor in de natuur, vooral die met tweesporige bloemen. Volgens Hugo de Vries zijn dat constante rassen met semilänt kenmerk, zodat het pelorisch kenmerk vaak niet tot uiting komt.

De echte pelorische vorm werd in 1742 voor het eerst ontdekt op een eiland in de buurt van Upsala en door Linnaeus genoemd *Linaria vulgaris peloria*. Deze vorm vindt men in alle landen van Europa, maar altijd gebonden aan een bepaalde standplaats, dus niet overal, gelijk de semipelorische vorm. Verder zegt De Vries in zijn Mutatietheorie deel I pag. 562, dat de pelorische vorm door mutatie uit de semipelorische ontstaat. Dat kan gebeuren zowel in de kultuur als in de vrije natuur.

Bijgaande afbeelding geeft een pelorische vlasleeuwenbek, waarvan alle bloemen vijfsporig zijn. Deze is gevonden te Bunde aan het spoor naar Geulle in 1929, terwijl uit het archief-De Wever blijkt, dat te Bunde ook één keer (1918) de pelorische vorm met bloemen zonder spoor gevonden is.

Dr. Walter Soyka uit Hundsheim (Oostenrijk), een der medewerkers van Publicatie XII, heeft aan het museum geschonken een verzameling galwespen, behorende tot de familie Mymaridae en alle afkomstig uit Zuid-Limburg. Er zijn verschillende paratypen onder. Aan alle goede gevers onze hartelijke dank.

Dan toont de voorzitter de tand van *Globidens belgicus*, door hem in de collectie van het museum ontdekt, welke vondst hij beschreven heeft in aflevering 7-8 van de lopende jaargang van het maandblad.

Van de heer Hens is een soort neushoornkever ontvangen, behorende tot het tropische geslacht *Xylotrupes*. Dit dier werd levend gevangen op de St. Pietersberg. Het is daar waarschijnlijk terecht gekomen met afval van bananen, dat op het stort in de verlaten groeve van de Nekami wordt gedeponeerd.

Linaria vulgaris met vijfsporige bloemen
Fotoarchief De Wever

De heer Grégoire doet de volgende mededeling; Enige jaren geleden vonden de heer Willems te Heer en ondergetekende in de omgeving van de stuwdam te Eupen (B.) een aanzienlijke vegetatie van de bergcentaurie *Centaurea montana* L. Ik bracht een ex. over naar mijn tuintje, waar het elk jaar in bloei komt. In 1960 trof ik op ongeveer 1 m afstand van deze plant een zaailing aan, die ik begin 1961 overplante in een rotspartij van silexsteen en mergelblokken. Deze plant is nu in bloei gekomen met volkomen witte straalbloempjes. Mijn vraag is nu, welke is de oorzaak van dit albinisme? In mijn kring van botanische vrienden heerst de opvatting, dat het verschijnsel gunstig beïnvloed wordt door de aanwezigheid van kalk in de bodem. De St. Pietersberg was en is bekend om zijn vele witbloeiende variëteiten van planten van diverse kleur. En bij een bezoek aan terreinen met een kalkflora in de nabije Eifel op 30 augustus j.l. troffen wij van de volgende planten witbloeiende exemplaren aan: herfsttijloos, grootbloem-centaurie, grasklokje, Duitse gentiaan, wilde marjolein en dopheide. Van deze laatste soort werden zelfs op een geringe oppervlakte verschillende tientallen witte exemplaren aangetroffen. De heer Hensels wijst erop dat dopheide beslist een kalkmijdende soort is. Kalk kan hierbij dus zeker niet de oorzaak van het ontstaan van het albinisme zijn geweest. Toch trof de heer Grégoire de dopheide vaak aan in gezelschap van franjiegentiaan, driedistel, marjolein, dus van kalkplanten. Ook Dr Dijkstra gelooft niet aan de invloed van kalk. Hij meent, dat witte variëteiten net zo vaak op niet kalkhoudende grond gevonden kunnen worden. Hij wijst op de vele witte variëteiten van het, normaal blauwe, perzikbladklokje. Ook bij de heer Willems te Heer zijn uit een blauwe plant van deze soort vele witte zaailingen ontstaan.

De heer ter Horst doet vervolgens een mededeling over diabazen: In het natuurreservaat „Savelsbos” van het Staatsbosbeheer ligt langs de Savelsweg een verlaten grindgroeve. Het ligt in de bedoeling deze groeve een bestemming te geven als speelterrein en picknickplaats. In deze grindgroeve lag een zeer grote steen, welke er nu nog ligt maar op een andere plaats, namelijk voor de ingang van de groeve. Toevallig vernam ik van de heer J. Willems uit Geleen, met wie ik de groeve bezocht, dat deze steen

van grote geologische waarde is. Het is namelijk een z.g. diabaas.

Genoemde heer Willems heeft mij over diabazen het volgende medegedeeld. L.M.J.U. van Straaten, die een diepgaand grondonderzoek in Zuid-Limburg verrichtte (1946) onderscheidt een tweetal verschillende soorten diabaas. Beide soorten zeer zeldzaam. Slechts enkele kleine steentjes en een grotere schuifsteen aangetroffen (midenterras Caberg en Elsloo). Herkomst misschien Voagezen. Ook in de Ardennen komen op enige plaatsen diabazen voor. Challes bij Stavelot, Hozèmont ten westen van Luik en Grand-Pre bij Namen. De heer Werner Felder uit Vijlen vond in 1951 zijn eerste exemplaar in Sint Geertruid. Later werden door diverse leden van de Ned. Geologische Vereniging, afdeling Limburg, nog diabazen gevonden in Vijlen, Spaubeek, Savelsbos, Nijswiller en Stein.

Het bewuste exemplaar in het Savelsbos had de grootste afmetingen en is het enige exemplaar dat pyrietkuben bevat (en nog wel zeer mooie) en is bovendien het enige van de grotere blokken diabaas, dat niet stukgeslagen is.

Een interessante bijzonderheid is verder nog, dat het blok diabaas van het Savelsbos zich nog bevindt op de plaats waar het gevonden is. Het is te hopen, dat het niet naar een andere plaats getransporteerd wordt.

Uit bovenstaande blijkt wel de belangrijkheid van de betreffende „kei”. Bescherming er van zal zeker bijdragen tot verhoging van de natuurwetenschappelijke waarde van het natuurreservaat „Savelsbos”.

De heer Kemp heeft vogelwaarnemingen:

De vroegste datum in dit jaar, waarop ik de nachtzwaluw waarnam was 10 mei 1961 en wel te Rekem (B.). De nachtzwaluw zong toen nog niet, maar riep tijdens zijn jachtvlucht wel af en toe zijn bekende „koewiek”.

Op 11 mei 1961 zag ik ten N. van Roermond 6 scholeksters, alsmede 2 bonte strandlopers en tenminste 1 bontbekplevier. Ten Z. van Stevensweert waren die dag tenminste 6 bontbekplevieren.

2 kleinste of Temminck's strandlopers nam ik waar op 24 mei 1961 ten N. van Roermond.

In een van de grindgaten ten N. van Stevensweert zwom er op 5 aug. 1961 1 aalscholver.

Verder zag ik die dag in die buurt 1 zwarte ruiter.

Van de zwarte ruiter noteerde ik nog 2 waarnemingen, en wel, van 1 ex. op 2 sept. 1961 en van 2 ex. op 3 sept. 1961 langs de Maas te Meers, gem. Elsloo.

Op 5 aug. 1961 's avonds hoorde ik ten O. van het vliegveld Beek de roep van de kwartel, bij de grens van de gemeenten Ulestraten en Beek.

Een verrassing voor mij was de grote stern, waarvan ik 1 ex. op 20 aug. 1961 ten N. van Stevensweert te zien kreeg. De vogel trok de aandacht door zijn krachtige roep.

De heer Mommers zag op een plas in Geleen begin augustus een groenpootruiter. 2 tureluurs en een wijfje zomertaling. De heer Stevens constateerde voor het eerst na 25 jaar weer het broeden van de grauwe gors op de St. Pietersberg.

In verband met het voornemen van de Staatsmijnen om in 1962 een kalender uit te geven met platen van planten die op de steenstorten voorkomen, heeft Dr Dijkstra deze steenstorten bezocht. Hij toont een herbariumexemplaar van het loogkruid, *Salsola kali*, een bekende zoutplant, die al minstens 20 jaar op het stort te vinden is. Ook het breukkruid, *Herniaria glabra*, groeit er, een plant van heidegebieden, die echter volgens de heer van Noorden op het emplacement in de kolenas veelvuldig te vinden is, en ook staat op de sintelpaden van het kas-teel te Eysden.

Tenslotte biedt de heer Marquet aan het museum een aantal larven van de groene kikker aan, verzameld te Meeressenhove, alsmede een tweetal ex. van de vroedmeesterpad, uit een poel te Berg en Terblijt.

Na deze lange reeks van mededelingen vertelt de heer L. Meys, die zeer onlangs uit Basoetoland is teruggekeerd, een en ander over de Nasionale Kruger Wildtuin, waarin hij 3 weken heeft rondgezworven, en waarvan hij een fraaie collectie kleurenplaatjes vertoont;

„Die Nasionale Krugerwildtuin is in die noord-oostelijke hoek van Transvaal geleë, tussen die Krokodilrivier in die suide en die Limpopovier in die noorde, en word aan sy oostelike kant deur die Portugese provinsie Mosambiek begrens. Sy totale lengte van noord na suid is iets oor die 200 myl, en van oos na wes is dit gemiddeld omtrent 40 myl breed — 'n wildreservaat van by die 8.000 vk. myl.

Hierdie reservaat het sy ontstaan te danke

aan die versienheid van President Kruger wat in 1884 op 'n vergadering van die Volksraad die eerste keer voorgestel het dat die tyd aangebreek het om iets ter beskerming van die vinnig verdwynende wild van Transvaal te doen.

In 1895 is die gebied wat later die oorspronklike Sabiewildreservaat geword het - dit is die gebied tussen die Krokodil - en die Sabierivier - uitdruklik genoem. In 1897 is die grense vasgestel en op 26 Maart 1898 is die Sabiewildreservaat geproklameer. Tot zover de „geskiedenis van die Nasionale Krugerwildtuin“ in de „toeristekaart“ van het nationale park.

De heer Meys acht het noordelijkste deel van het park verreweg het interessantst, omdat dit deel het minst wordt bezocht, en de dieren er dus niet zo tam zijn als in het zuiden. Het noordelijke deel is alleen in de droge tijd geopend, gedurende de drie wintermaanden juni, juli en augustus. Men reist er per auto langs grindpaden van kamp tot kamp. Deze kampen liggen praktisch in de rimboe, zodat men er kennis kan maken met het Afrika, zoals het geweest moet zijn, voordat de blanken er kwamen. In sommige kampen zijn de voornaamste soorten planten, die men in het park kan aantreffen, uitgeplant, voorzien van naam en beschrijving. De kampen zijn tegen roofdieren beveiligd door een enkel ijzerdraad, dat op kniehoogte rondom het kamp gespannen is. Olifanten trekken zich van deze draad echter niets aan. Men laat deze dieren rustig door het kamp trekken, wanneer zij overdag komen. 's Nachts tracht men ze met brandende flambouwen te verdrijven.

In het vergeelde landschap krijgt men de meeste dieren te zien aan de drinkplaatsen, in de vroege ochtend tussen 5 en 8 uur. De dorstige leeuw drinkt daar tussen antilopen, gazellen en zebra's, zonder dat de dieren zich iets van elkaar aantrekken. Blijkbaar is aan de leeuw te merken, dat hij verzadigd is, en geen jachtneging heeft.

De voorzitter onderstreept het hartelijk applaus, dat de vele aanwezigen als dank voor de vertoning van de prachtige plaatjes en de gegeven toelichting lieten horen. Hij hoopt dat de heer Meys ook nog eens de dia's zal komen laten zien van Basoetoland zelf, waar hij drie jaar lang heeft gewoond en goed heeft gewerkt, zoals de voorzitter zelf bij zijn reis door Afrika in 1961 heeft kunnen constateren.

te Heerlen op 13 september 1961.

De heer **Bult** bracht een levende Gladde slang *Coronella austriaca*, ter tafel. Het was opvallend hoe behendig dit dier allerlei voorwerpen, zoals damestasjes, enz. als dekking gebruikte. De slang was afkomstig van de Brunssumerheide en zal na demonstratie daar weer naar toegebracht worden. Het dier gebruikt als prooi: zandhagedissen, kleine gewervelde dieren en slangetjes. De prooi wordt al of niet omkneld. De paring vindt plaats in het voorjaar en in het najaar. Per worp, het dier is levendbarend, brengt het 4-15 jongen voort, in aug-sept. Het dier komt op droog, zonnig doch begroeid terrein voor.

Dr. Dijkstra deelde mede, dat de adder zich vrijwillig te water kan begeven en uitmuntend zwemt. Dit eerste was blijkbaar niet het geval met een hazelworm, die waarschijnlijk per ongeluk in een snel stromende beek gevallen was en manmoedig rond zwom in de bekende draaikolk te Nonceveux.

Br. Arnoud kwam nog even terug op het plotseling doodgaan van kikker- en salamanderlarven op een bepaald levensstadium (zie Maandblad 7-8, p. 71, 1961). Wel neemt hij aan, dat bij kikkerlarven de verdrinkingsdood de oorzaak is, maar bij salamanders moet de oorzaak misschien gezocht worden in het feit, dat de dieren over moeten gaan tot het opnemen van ander voedsel, wat in een aquarium niet aanwezig of onbereikbaar is. Deze zouden dus de hongerdood sterven. Echter, jonge kikkers gaan ook ander voedsel gebruiken en dergelijke dieren kunnen in de regel lang vasten evenals salamanders. Verder laat **Br. Arnoud** twee driedoornige stekeltjes zien in bruiloftstooi op 24 juli en *Hydrometra stagnorum* in paring op 15 juli; beide data zijn abnormaal laat. Ook vertoont hij de vogelspin en een bananenspin.

De heer **van Loo** nam een bosuil waar, gezeten in een boom waarin zich ook het nest van de houtduif bevond met twee jongen. Hij vond het merkwaardig, dat de laatste met rust gelaten werden. Bekend is echter, dat een aantal dieren hun eigen nestgebied niet als jachtterrein gebruiken, waardoor allerlei zangvogeltjes veilig kunnen broeden vlak bij het nest van een roofvogel. Ook is het mogelijk, dat de bosuil alleen 's nachts op roof uitgaat, maar dan zijn de jonge duiven door het moederdier bedekt

en dus daardoor veilig. Steenuiltjes daarentegen gaan ook in de namiddag, vooral na een regenbui, op de kikkerjacht. Ook had de heer **van Loo** weer een aantal planten meegebracht uit de Bot. tuin, ten dele waren dit gekweekte exemplaren, andere wilde individuen zoals *Inula dysenterica*, Heelblaadje en *Serratula tinctoria*; de laatste groeide vroeger op de Brunssumerheide. Verder deelde hij mee, naar aanleiding van een mededeling over *Herniaria glabra* op het stort van Sm. Wilhelmina, dat hij deze soort jarenlang gekweekt had in de tuin en dat deze vermoedelijk met tuinafval op dit stort terecht gekomen was. Niet onmogelijk echter is, dat zijn planten oorspronkelijk zelf van dit stort afkomstig waren.

De heer **Beerens** liet een collectie planten zien, welke uit Israël afkomstig waren. Op de Floriade had hij contact gemaakt met bewoners van dit land en door middel hiervan had men hem het een en ander gestuurd. Ook hoopte hij langs deze weg nog zaad te krijgen. Enkele van deze planten, die wat meer bekend zijn, zijn de Granaatappel en de Olijf.

De heer **Winkelman** liet tenslotte enkele fulgurieten zien, dit zijn holle buizen, die ontstaan zijn door blikseminslag in een zandbodem. Door de grote hitte, die daarbij ontstaat, smelten de zandkorrels om daarna aan elkaar te kitten. Hoe zuiverder het zand is des te doorschijnender deze buizen zijn. De langste, die men kent, hebben een lengte van twee tot drie meter.

te Maastricht op 4 oktober 1961.

De voorzitter opent de vergadering met er op te wijzen, dat op deze avond voor het eerst aanwezig is de nieuw benoemde directeur van het Natuurhistorisch Museum, Drs. M. Meijer. Hij is voor velen onbekend van gezicht, maar niet van geschrift: Samen met de oud-directeur publiceerde hij immers over nieuwe Brachiopoden uit het Krijt van Maastricht in ons eigen maandblad. Reeds als jeugdige knaap werkte hij onder leiding van mevr. Minis in het museum, en ook aan directeur Kruytzer zelf heeft hij meermalen zijn diensten aangeboden. Hij beschikt over uitstekende relaties in binnen- en buitenland op geologisch-palaeontologisch gebied. Bij hem is de leiding van het museum dus ongetwijfeld in vertrouwde handen, al omvat zijn taak ook de zoologie, de

botanie en het onderwijs. Dr. Kruytzer rekent er vast op dat zijn oude medewerkers, Dr. van Nieuwenhoven en de heren Genemans en Beaulen, ook de nieuwe directeur met hun beste krachten ter zijde zullen staan bij de vervulling van zijn zware taak. Hij memoreert de band, die reeds door rector Cremers werd gelegd tussen museum en genootschap, die één is gebleven onder mevr. Minis, en niet verbroken werd door hem. Hij wenst zijn opvolger veel vruchtbare jaren toe onder Gods beste zegen.

Drs. Meijer zegt aan de voorzitter hartelijk dank voor zijn vriendelijke introductie. Wel liggen de geologie en de palaeontologie hem het meest na aan het hart. Toch heeft hij ook voor de levende natuur de nodige belangstelling, al was het alleen maar, omdat de levende natuur en de bodemgesteldheid nauw verbonden zijn, zodat de kennis van de levende bewoners voor de geoloog van groot nut kan zijn.

Onder de provinciale musea, waarvan hij er vooral in Frankrijk heeft bezocht, neemt dat van Maastricht beslist een uitstekende plaats in: de wetenschappelijke opzet van de collecties dankt het vooral aan mevrouw Minis, zijn huidige staat aan Dr. Kruytzer. Hij heeft zijn taak op prettige manier kunnen aanvaarden, en stelt zijn persoon gaarne ten dienste van het genootschap dat immers op de eerste plaats van het museum kan profiteren.

Dan vraagt de ondervoorzitter het woord en doet mededeling van de benoeming van de voorzitter tot lid van verdienste. In de rubriek Uit Eigen Kring is hieraan meer aandacht geschonken. De voorzitter blijkt door deze mededeling ten zeerste verrast. Hij acht het besluit van het bestuur wel wat ondeugend, juist omdat van ouds het lidmaatschap van verdienste op zulk een hoog peil staat. Niettemin aanvaardt hij gaarne de hem verleende onderscheiding. Vervolgens gaat men over tot de gewone gang van zaken.

De voorzitter deelt mede, dat het museum in de vorige maand een belangrijke verzameling vuurstenen ten geschenke heeft gekregen van de heer P. J. Felder. Deze vuurstenen zijn afkomstig uit het Krijt van Zuid-Limburg en het direct aansluitend gebied. Laag en vindplaats zijn nauwkeurig geregistreerd. De heer Felder heeft een onderzoek ingesteld naar de mogelijke stratigrafische waarde van vuur-

stenen uit het Krijt. Het resultaat van zijn onderzoek heeft hij neergelegd in een artikel, verschenen in het Limburg-nummer van Grondboor en Hamer (Jrg. 1960, no. 3). Hij onderscheidt vijf typen van vuurstenen, waarvan er twee nog onderverdeeld worden. Van elk type is meer dan een exemplaar aanwezig; verder nog enkele vuurstenen met fossielen. In bovengenoemd artikel zet de heer Felder uiteen, waarop de gegeven indeling in typen berust en komt tot de conclusie, dat vuurstenen inderdaad als gidsgesteenten bruikbaar zijn, wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Aan de hand van de ter vergadering aanwezige exemplaren licht de voorzitter het een en ander toe en zegt de heer Felder hartelijk dank voor zijn waardevol geschenk. De bedoeling van de schenker was, de stenen onder te brengen in een milieu, waar ze bewaard blijven voor eventueel verder onderzoek.

Van het Zoölogisch Museum te Amsterdam heeft ons museum in bruikleen ontvangen een exemplaar van de bij ons zeldzame vleermuis, *Myotis bechsteinii* (Kuhl), die nog in onze verzameling ontbrak. Wij stellen deze geste van het museum van Amsterdam des te meer op prijs, omdat wij weten, dat dit het enige exemplaar van die soort is, dat in het Zoölogisch Museum aanwezig was. Het dier is afkomstig uit Frankfurt am Main en in 1889 door Boettger aan Amsterdam geschonken. Wij zijn de directeur van het Zoölogisch Museum, Prof. Dr. H. Engel, zeer dankbaar voor dit prachtig bruikleengeschenk en danken ook de conservator, Drs. P. J. H. van Bree, die het persoonlijk naar Maastricht kwam brengen.

De heer Ververs toont een dijbeen van een groot onevenhoevig zoogdier, opgebaggerd uit de Maas te Roermond, alsmede een wervel, de draaier, van een ander groot zoogdier, afkomstig uit Linne. Helaas is hij niet gerechtigd, deze beide stukken aan het museum ten geschenke te geven. Wel mag hij ze achterlaten voor onderzoek.

De heer Grégoire deelt het volgende mede: Vijf à zes jaar geleden stootten de heren Willems, Leyssen en hijzelf bij een tocht door de Belgische Kempen op een braakliggend industrieterrein nabij Genck, waar zij een aantal interessante adventief planten aantroffen: weide klokje, grijskruid, wilde averuit, Rijnse centaurie, zandweegbree, Italiaanse ossetong, Vir-

ginische kruidkners, vlieszaad, looekruud en bleekgele droogbloem. Deze vegetatie houdt tot op heden nog steeds stand. Bij een onlangs gehouden controle vond de heer **Leyse** een bovengrondse uitloper van riet van ruim 6 m lengte, alsmede een groot aantal sigaargallen. Deze komen vooral voor op plaatsen, waar slechts af en toe water staat, en worden verwekt door de vlieg *Lipara lucens*. Met behulp van het Gallenboek van Alta en Docters van Leeuwen geeft spreker een overzicht van de ontwikkeling van deze merkwaardige gal, waarvan ook exemplaren getoond worden. **Dr. Dijkstra** heeft er Hegi op opengeslagen, waarin hij las, dat de uitlopers van riet boven de grond tot 4 m lang kunnen zijn, maar onder water soms wel 11 m halen. Vervolgens behandelt hij kalkplanten, omdat daarover op de vergadering nog wel eens gesproken wordt. Hij onderscheidt kalkbodems en zure bodems. De eerste zijn kalkrijk, reageren basisch, zijn voedselrijk, hebben een kruimelstructuur, en zijn luchtiger en warmer. Zure bodems zijn voedselarm en hebben een korrelstructuur. Daardoor bevatten zij minder lucht en zijn koud.

Nu zijn er planten die een voorkeur hebben voor een voedselrijke, luchtige, warme bodem. In Zuid-Limburg zijn dit altijd kalkrijke gronden. Elders zouden dit kalkarme gronden kunnen zijn!

In Nederland vindt men op basische bodems: 1) het Mesobrometum, met stengelloze distel, gevinde kortsteel, scherpgras, bergdravik, franjgentiaan, vliegenorchis, Duitse gentiaan, bruine orchis en bijenorchis. 2) Zinkviooltjes-gemeenschap. Op neutrale bodem groeien: 3) glanshavergezelschap, met bereklauw, glanshaver, goudhaver, tweejarig streepzaad, gele morgenster, pastinaak, beemdooievaarsbek, geoorde zuring. 4) wondklavergezelschap met ruige scheefkelk, wondklaver, steentijm, geoorde silene nachtsilene, bitterkruid en de bitterkruidbremraap. Zwak zuur reageert reeds het eikenhaagbeukenwoud, waarin haagbeuk, grootbloemmuur, sleutelbloem, gulden boterbloem, speenkruid, maagdepalm, dolle kervel, boswederik, taxus.

Een aantal planten zijn bij ons kalkminnend, omdat zij aan de rand van hun verspreidingsgebied staan. In het midden van hun areaal zijn deze zelfde planten minder kieskeurig. Bovendien kunnen zij in Frankrijk, waar de hoeveelheid neerslag geringer is dan de ver-

damping, waardoor het grondwater omhoog wordt getrokken, zodat in de bovenlaag een ophoping van voedsel te vinden is, in zuur milieu worden aangetroffen. In België en in Nederland overtreft de neerslag de hoeveelheid van het verdampte water. Daardoor worden de oppervlakkige lagen vaak uitgeloozd. Zelfs in een bodem, die geologisch tot het Krijt behoort, kunnen daardoor kalkarme gebieden voorkomen. **Dr. van Nieuwenhoven** wijst op het belang van de humuslaag: de milde humus absorbeert de voedingszouten, en verhindert het uitlogen. De zure humus daarentegen kan de diverse zouten niet vasthouden. Dergelijke gronden spoelen dus uit. Een extreem voorbeeld hiervan is de heide, waar de uitgespoelde stoffen in de koffiekleurige laag, de „oerbank”, terug te vinden zijn. Hieruit blijkt, hoe belangrijk het is, dat de donkere bouwlaag behouden blijft, b.v. bij het bouwen van huizen: Daar wordt bij het aanleggen van de nieuwe tuin veel te weinig rekening mee gehouden. **Dr. Dijkstra** wijst nog op het feit, dat veel kalk in de grond het opnemen van ijzer bemoeilijkt, zodat op kalkhellingen veel chlorose voorkomt: men herkent dergelijke bossen aan de vele gele bladeren van de bomen. De heer **van Wouw** wijst ten slotte op de wolfskers, die als kalkplant beschreven staat, maar die ook op voedselrijke kalkarme gronden kan voorkomen.

Dr. van Nieuwenhoven heeft in het gezelschap van de heer **Giessen** te Wijre een jong exemplaar van de tongvaren op een oude muur gevonden. Ook de heer **Willems** vond een exemplaar op een muur te Maastricht. De vindplaats in de put te Gasthuis is verdwenen. De plant is daar weggehaald. Ook de door de heer **van Noorden** gemelde grote steenbreekvarens tussen de bruggen te Maastricht zijn verdwenen. De heer **Ververs** vertelt dat ook ontsluitingen na publicatie vaak geplunderd worden.

De heer **Kemp** zag op 9 sept. 1961 ten N. van Stevensweert 3 zwarte ruiters. Aldaar waren ook in totaal ongeveer 400 kokmeeuwen, en tussen een groep van deze vogels waren 2 dwergmeeuwen. Deze 2 dwergmeeuwen waren in juveniel kleed met de bekende donkere zigzag-tekening op de vleugels en een donkere dwarsband aan het einde van de staart.

Verder was er een zwarte stern aanwezig.

De dag daarna, 10 sept., waren de 2 dwergmeeuwen alweer ter plaatse verdwenen, maar waren er 2 zwarte sterns, die op de hun eigen

manier in scheervlucht laag boven het water vliegend voedsel aan het zoeken waren.

Eveneens ten N. van Stevensweert nam hij op 23 sept. 1961 een bonte strandloper waar.

Interessant is misschien ook het vermelden van een waarneming van een roodhalsfuut, nog in zomerkleed, op 1 okt. 1961 op de grote plas in de Ospeler Peel, slechts enkele honderden meters buiten Limburg. Bij deze waarneming waren ook aanwezig dhrn. Bult en van Kampen uit Heerlen en de Veen uit Schinnen.

Dr. van Nieuwenhoven maakt nog melding van het waarnemen van 9 exemplaren van de kleine hoefijzerneus, op 15 juli 1961 in de ruimte van de wenteltrap van het kasteel Neer-Canne. Van deze vleermuissoort zijn praktisch alleen winterwaarnemingen bekend. De dieren hingen aan het plafond, en waren midden op de dag klaarwakker. Zij vlogen al spoedig weg en verscholen zich tussen de begroeiing van de oude terrasmuren. Later, op 23 en 30 sept., werd nog twee keer één enkel exemplaar gezien in een van de kleine grotjes ter plaatse, eveneens midden op de dag, en klaarwakker.

ZWEEFVLIEGEN VAN DE DOORT

door R. GEURTS

Dat een natuurlijk bos vele soorten insecten herbergt, is zonder meer duidelijk, wanneer men bedenkt, dat in zo een bos minstens vier lagen van planten te vinden zijn: bomen, heesters, kruidachtige gewassen en mossen. Elk van deze etages heeft een eigen flora en fauna, waaronder de insecten een belangrijke plaats innemen.

Dat ook de Doort rijk moet zijn aan insecten, zal iedereen begrijpen, die mijn eerste artikelen over dit oude bos gelezen heeft: Jrg. 36, p. 25 en Jrg. 44, p. 31. Telkens als men in mei of juni dit bos doorkruist, zal men een of meer niet alledaagse soorten in hun natuurlijk milieu kunnen ontmoeten. Van de kevers zijn dat de grote bladkever of bloedspuwer, *Timarcha tenebricosa*, traag kruipend over een weggetje of in paring tussen het groene gras, en de oliekever, *Meloe proscarabaeus*, die eitjes legt op de grote goudgele hoofdjes van de paardebloem. Op eikenstruiken en hazelaars aan de

zuidrand van het bos zit nu het rode snuittorretje, *Attelabus nitens*, en ook *Apoderus coryli*, glimmend rood met zwarte kop. Zo gauw de schermen van Pijpekruid en Bereklaauw bloeien kan men er verscheidene soorten boktorren, *Cerambycidae*, op aantreffen, niet in ontstellend groot aantal, behalve dan de kleine Grammotera soorten. Andere kevers ga ik hier stilzwijgend voorbij, evenals de vele mooie vlinders - de Doort is rijk aan spannertjes -, de wantsen en sluipwespen, de graaf- en bladwespen e.a., om iets langer stil te kunnen staan bij de vliegen.

Het laatste woord is nog niet geschreven over de vliegen en de muggen, de Diptera, die de Doort herbergt, eigenlijk moet ik spreken van verbergt, want ieder jaar komen er zeldzame of zelfs nieuwe soorten te voorschijn en wat ik soms in het dichte struikgewas, doorwoerd van braamranken, mocht vangen lijken wel lichtschuwe dieren, die zich het liefst verscholen houden tussen het gebladerte.

Zelima lenta x 1½

Wanneer men er een klein open plekje heeft gevonden van enkele meters in het vierkant, en daar geduldig afwacht, dan heeft men kans enkele van die „kinderen van de duisternis” te zien te krijgen en iets van hun levenswijze te achterhalen. Van vele vliegen zijn nog lang niet alle levensgewoonten bekend: waar worden de eitjes gelegd, waar ontwikkelen zich de larven; waarmee voeden zich de volwassen dieren?

Van de Volucella-soorten weet men, dat de larven in hommelnesten opgroeien. Van andere geslachten, dat zij de eitjes onder een wespen-nest deponeren. Aangezien er in de Doort zeer veel hommels en wespen vliegen, kan men er